

Строкаль В.П.

Методичні рекомендації

Для проходження
здобувачами третього наукового рівня:
«Педагогічної (асистентської) практики»

Київ-2022

Строкаль В.П.

Методичні рекомендації

Для проходження здобувачами третього наукового рівня:

«Педагогічної (асистентської) практики»

Київ

2022

УДК 378.016:502/504-027.22

*Рекомендовано до видання рішенням вченої ради факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології Національного університету біоресурсів і
природокористування України
(Протокол №11 від 16.06.2022 року)*

Рецензенти:

Макаренко Н.А., доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри екології агросфери та екологічного контролю Національного університету біоресурсів і природокористування України, гарант програми

Чайка В.М., доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри екології агросфери та екологічного контролю Національного університету біоресурсів і природокористування України

Педагогічна (асистентська) практика: Методичні рекомендації для здобувачів третього рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія / В.П. Строкаль – Київ: НУБіП України, 2022. – 30 с.

Зміст навчального видання відповідає робочій програмі та силабусу обов'язкової освітньої компоненти з проходження педагогічної (асистентської) практики для підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія. Видання включає алгоритм проходження педагогічної практики, теоретичні основи педагогічної діяльності у закладах вищої освіти, критерії оцінювання.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Роль педагогічної практики у розбудові вищої освіти	6
1.1. Підходи до оптимізації педагогічної діяльності	6
1.2. Основні аспекти здійснення педагогічної діяльності здобувачами третього наукового рівня	7
Розділ 2. Організація педагогічної (асистентської) практики	9
Розділ 3. Програма і структура педагогічної (асистентської) практики	14
3.1. Зміст практики	14
3.3. Структура практики	15
3.4. Організація проведення педагогічної (асистентської) практики	17
3.5. Форми та методи контролю. підведення підсумків практики	17
3.6. Критерії оцінювання роботи здобувачів	18
3.7. Рекомендована література	19
Додаток 1. Форма звіту	22
Додаток 2. Календарний графік	25
Додаток 3. Календарний план	26
Додаток 4. Відгук наукового керівника	28
Додаток 5. Картка оцінювання	29

ВСТУП

Важливим пріоритетом реалізації Європейських стандартів та настанов із забезпечення якості вищої освіти є симбіотичне поєднання освіти, дослідницької діяльності та інновацій. Не викликає сумнівів й важливість проведення педагогічної практики здобувачами вищої освіти.

Педагогічна (асистентська) практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним із етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії науково-педагогічної діяльності, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Програма педагогічної (асистентської) практики розроблена на основі Закону України «Про вищу освіту», у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261, з урахуванням вимог «Положення про педагогічну практику аспірантів Національного університету біоресурсів і природокористування України» (2016 р.).

Метою педагогічної (асистентської) практики здобувачів є формування системи компетентностей для здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій освіті з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. Особливістю педагогічної (асистентської) практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня зі спеціальності 101 «Екологія» є поєднання напрямку наукових досліджень здобувачів із розробкою науково-методичного забезпечення різних форм організації навчального процесу з врахування інноваційних технологій викладання та рівня вищої освіти.

Предметом педагогічної асистентської практики є організаційно-методичні форми, методи та засоби реалізації науково-педагогічної діяльності у вищій освіті.

В результаті проходження педагогічної (асистентської) практики здобувач повинен:

з н а т и:

- методичні та управлінські форми організації і планування освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дидактичні та загально-освітні принципи проведення усіх видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- нормативно-правові документи, що регламентують і відображують зміст освіти у вищій школі;
- сучасні форми і методи здійснення освітнього процесу, скерованого на формування компетентностей здобувачів вищої освіти;

- форми і методи контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них;
- форми і методи виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

В м і т и:

- застосовувати інноваційні підходи у розробці методичного матеріалу для викладання навчального курсу, який є дотичним до наукового напрямку здобувача;
- виокремлювати уміння та навички, які набуваються відповідно до виду навчального заняття; визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст, форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти;
- застосовувати методичні форми і методи освітньої взаємодії з урахуванням специфіки спеціальності 101 «Екологія»;
- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно-комунікаційні, комунікативні та інтерактивні для відображення матеріалу та закріплення знань здобувачами вищої освіти;
- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти;
- організовувати різні форми виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

Основними **компетентностями**, якими повинен володіти здобувач після проходження педагогічної (асистентської) практики, є:

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду, що стосуються екології, охорони довкілля і раціонального природокористування із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК07. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті за використання сучасних знань з області педагогіки і екології.

СК08. Здатність планувати роботу закладу освіти, формувати управлінські рішення та професійну культуру.

Програмні результати педагогічної (асистентської) практики:

ПРН08. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.

ПРН09. Мати знання з управлінської діяльності керівника закладу освіти, організації праці, основних організаційних форм управління та планування його роботи. Уміти приймати управлінські рішення та контролювати їх виконанням у закладі освіти.

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У РОЗБУДОВІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Підходи до оптимізації педагогічної діяльності

Педагогічна діяльність є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки здобувачів третього наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія. Вона є складовою частиною навчального процесу і проводиться з метою закріплення і поглиблення теоретичних знань та науково-методичних знань, здобутих здобувачами під час наукових досліджень.

Необхідно виокремити основні підходи до оптимізації педагогічної діяльності у підготовці здобувачів третього наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія: наскрізність та наступність застосування інноваційних методів викладання, практична спрямованість розробки нових методичних матеріалів, чітке структурування змісту навчання, спрямованої на засвоєння соціально-особистісних, духовних, морально-етичних та соціальних якостей студентів екологів і рівня екологічної свідомості й культури, які необхідні для вирішення життєво-важливих завдань у професійній діяльності (див. рис. 1.1).

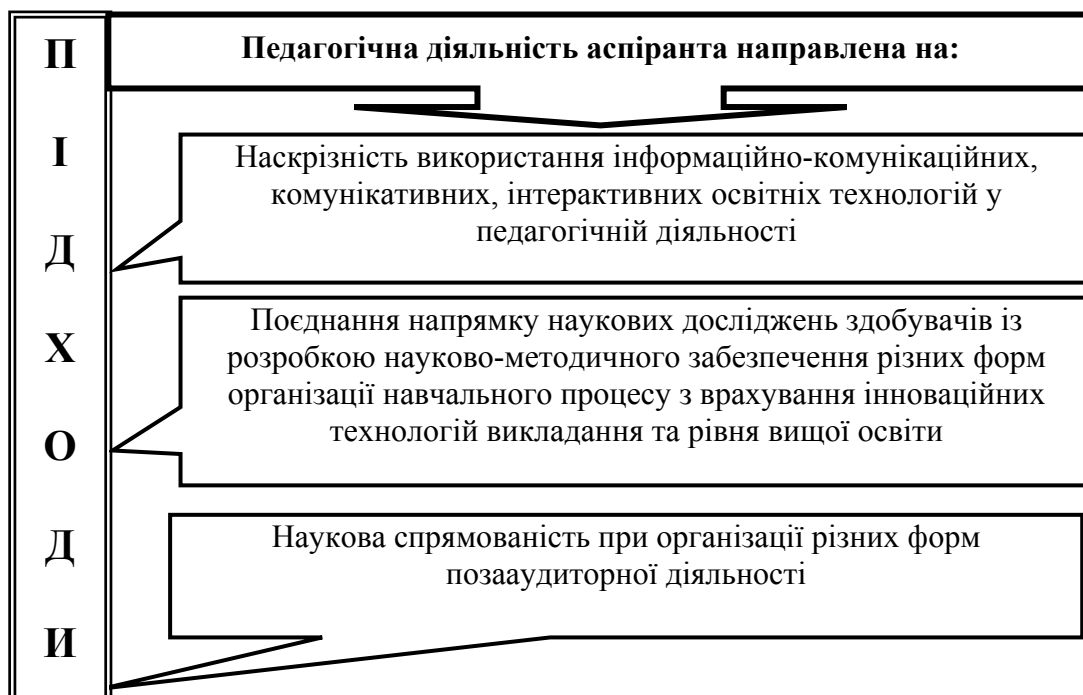

Рис. 1.1. Підходи до оптимізації педагогічної діяльності під час проходження педагогічної (асистентської) практики

1.2. Основні аспекти здійснення педагогічної діяльності здобувачами третього наукового рівня

Наукова діяльність в поєднанні з педагогічною, потребує обізнаності, цілеспрямованості, креативності та професіоналізму з боку виконавця педагогічної діяльності (здобувача вищої освіти) та конкурентоспроможності – з боку закладу вищої освіти. Розвиток освіти і науки це важлива ланка в системі «освіта–наука–інновації–виробництво–конкурентоспроможний випускник вищого закладу освіти». Сучасна економіка держави, аграрний бізнес та екологічна ситуація спрямовані на підвищення конкурентоспроможності випускників, які володіють високими можливостями у професійно-практичній діяльності, сучасними технологіями, мають активну життєву позицію, мають схильність до комунікації у міжнародній сфері.

Специфіка підготовки здобувачів третього наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія в НУБіП України передбачає поєднання основних складових (рис. 1.2), зокрема:

- високоефективна матеріально-технічна база закладу підготовки аспіранта (НУБіП України), яка надає можливість йому реалізувати свої наукові ідеї;

- залучення стейкхолдерів до наукової підготовки аспірантів та наукову спільноту, яка представлена науково-педагогічними працівниками кафедр університету, які забезпечують підготовку фахівців з спеціальності 101 Екологія;

- поєднання наукової, педагогічної, інноваційної та комунікативної діяльності; зокрема поєднання наукової та педагогічної діяльності – відбувається шляхом проходження педагогічної (асистентської) практики та вивченням обов'язкових освітніх компонентів, які прописані у ОНП зі спеціальності 101 Екологія; поєднання інноваційної складової та комунікативної – відбувається шляхом залучення здобувачів до організації та участі у Міжнародних та Всеукраїнських конференціях, симпозіумах тощо, також шляхом залучення здобувачів до наукових проектів та міжнародних стажувань.

Безперечно, педагогічна практика є підґрунтям для реалізації педагогічної діяльності аспіранта. Під час проходження педагогічної (асистентської) практики аспіранти мають змогу оволодіти такими компонентами:

- предметними: є важливі для успішної професійної діяльності зі спеціальності 101 Екологія;

- передовими концептуальними та методичними й методологічними знаннями: створюють умови для поєднання наукової складової із педагогічною;

- комунікаційними: спілкування у діалоговому режимі з широкою академічною спільнотою в міжнародному та вітчизняному контексті.

Очікуваними результатами педагогічної (асистентської) практики є:

- організований освітній і виховний процес;

- здобутий та обґрунтований методичний зміст педагогічної діяльності;
- підготовлений науково-методичний матеріал з освітнього процесу;
- набутті вміння та навички комунікабельності, комплексності з організації заходів в освітньому середовищі.

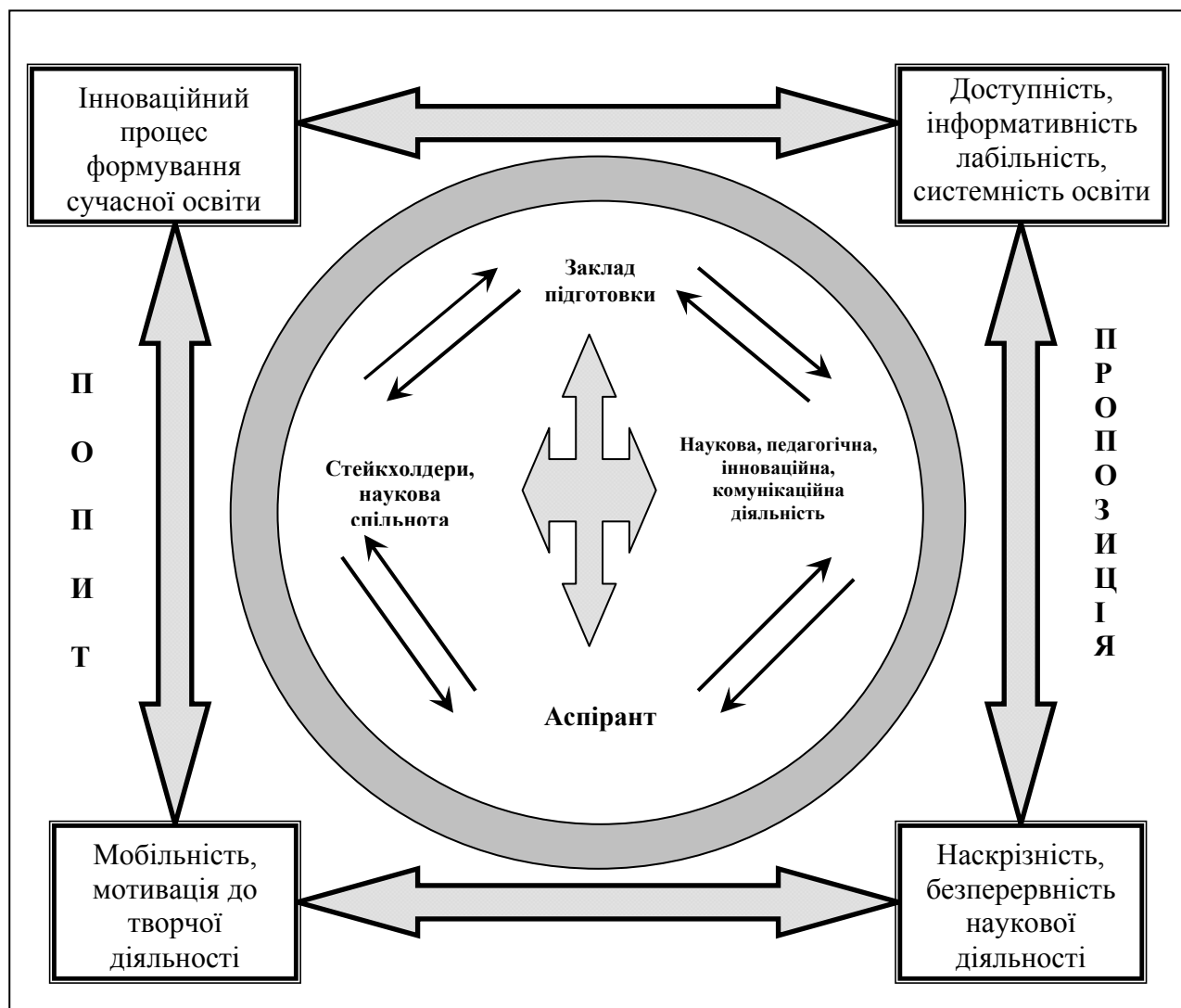

Рис. 1.2. Специфіка підготовки здобувачів третього наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія у НУБіП України

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

Відомо, що навчальний процес започатковується в процесі теоретичного навчання, коли відбуваються лекційні та практичні заняття, а також відбувається практичне навчання. Зміст педагогічної діяльності передбачає реалізацію цілого ряду організаційних, методичних, наукових, інформаційних та комунікативно-творчих завдань.

Виокремлено *методи навчання при освітній діяльності* (див. рис. 2.2) – це засоби спільної діяльності викладача і студента, за допомогою яких досягається набуття студентами практичних знань, умінь і навичок, професійної майстерності, виховуються навички моральної поведінки, розвиваються розумові і фізичні сили, творчі здібності. Водночас методи існують у постійному взаємозв'язку з функціями освітнього процесу (див. рис. 2.2): навчально-виховна (методи за джерелом інформації та за ступенем творчої активності), освітньо-розвивальна (методи за логікою пізнання та сприймання; методи за рівнем самостійно-пізнавальної діяльності), аналітично-пошукова (інтерактивні та ситуаційні методи практичного навчання), мотиваційно-стимулююча (методи стимулювання і мотивації), закріплювальна (методи контролю і самоконтролю) та діагностико-коригуюча функцію (бінарні методи практичного навчання).

Методи на основі джерел інформації поділяються на словесні, наочні та практичні (див. рис. 2.2). Словесні методи використовувались при формуванні у студентів екологічного мислення, знань прикладних аспектів загальної та ландшафтної екології, пояснення змісту процесів екологічного моделювання та картографування, розкривають сутність певного явища виникнення екологічної ситуації, законів природи, процесів розповсюдження негативних факторів та особливості абіотичних, біотичних та антропогенних факторів навколишнього середовища. Наочні методи призначалися для одержання інформації за допомогою демонстрування та ілюстрації, показу моделей та спостереження. Метод ілюстрації використовували при поясненні змісту екологічних, фундаментально-прикладних, аналітично-пошукових задач письмового та програмованого характеру, предметів й процесів екологічних досліджень, змісту навчально-експериментальних розрахунків визначення ефективності виробничих процесів. За допомогою методу спостереження сприймають певні взаємозв'язки трофічних ланцюгів у природі, закономірностей взаємодії суспільства і природи, процесів і явищ у природному й виробничому, здійснюють вплив господарської діяльності на екологічний стан довкілля, аналіз еколого-ситуаційних проблем в агро-, урбо-, гео-, техносферах.

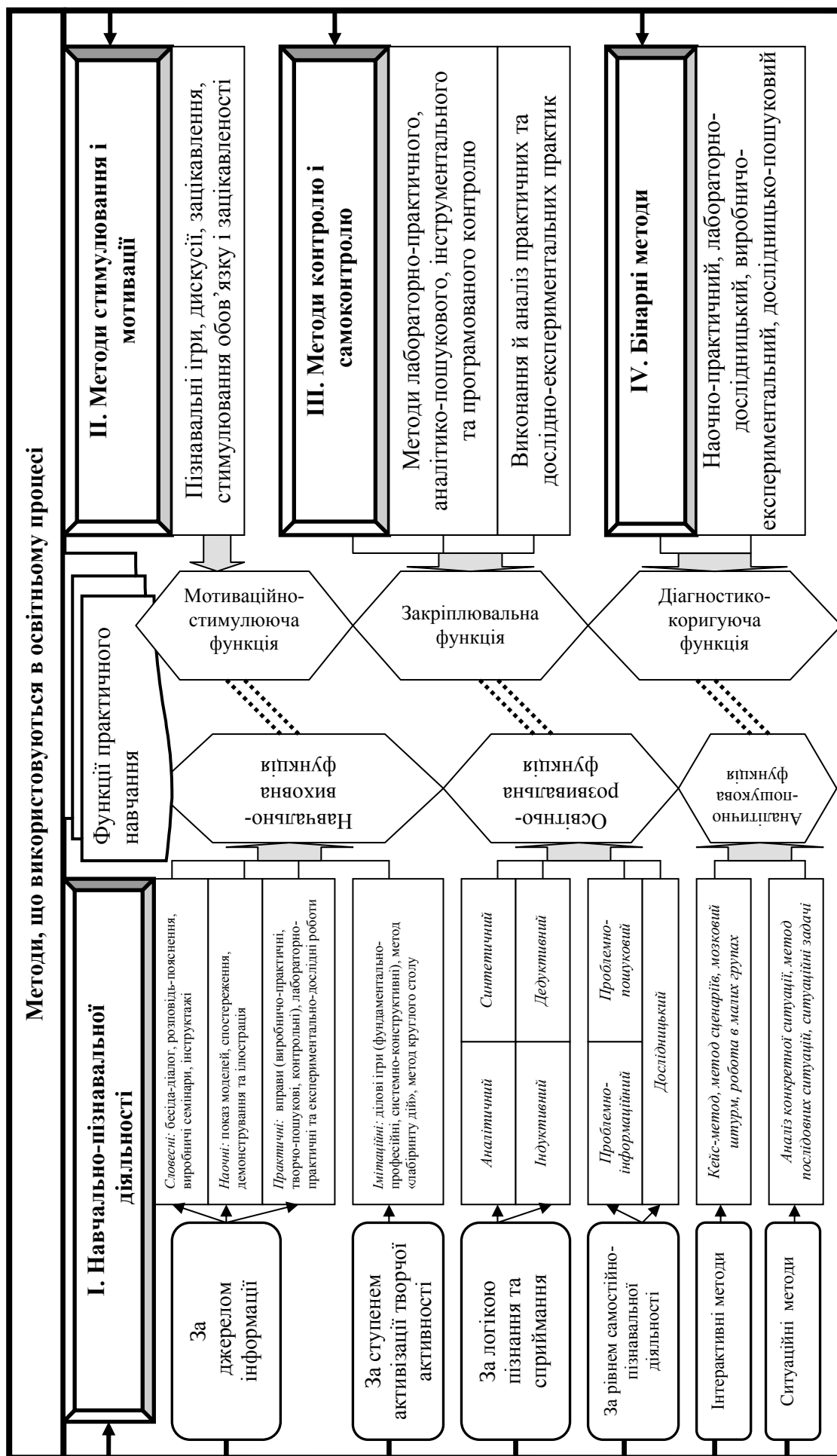

Рис. 2.1. Методи організації навчання під час освітнього процесу

Виокремлено засоби навчання (рис. 2.3) студентів екологічного спрямування, до яких належать: графічні (діаграми, схеми, моделі, формули, графіки, постери (плакати) у тому числі і в електронному вигляді), технічні (відеомагнітофони, мультимедія, інформаційні системи, телекомунікаційні мережі), лабораторно-інструментальні (лабораторне обладнання та інвентар, польове устаткування), науково-методичні та нормативно-регулятивні засоби (підручники, навчальні посібники, практикуми, науково-методичні рекомендації з навчальних та виробничих практик).

Рис. 2.3. Засоби навчання студентів

Засоби навчання залежить від типу конкретної екологічної ситуації та виду науково-дослідної роботи студента, і спрямовані на здобуття навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практично-дослідних завдань; формування навичок оцінювання екологічної проблематики, вироблення вмій формулювати питання і відповіді; вироблення умій розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії; формування вмій та навичок виконання лабораторно-практичних та науково-дослідних робіт.

Використання різних *форм навчання* сприяє формуванню високоосвічених, компетентних, мобільних, самоорганізованих, конкурентоспроможних майбутніх екологів, готових реагувати на сучні проблеми довкілля (рис. 2.4). За кількістю студентів виділяють індивідуальні науково-практичні, мікрогрупові і

групові лабораторно-практичні, колективні науково-дослідні форми; за місцем навчання – аудиторні та позааудиторні; за дидактичною метою – форми теоретичного, практичного та комбінованого навчання. Форми допомагають створити умови для врахування міжособистісних, комунікативних та міжпредметних взаємозв'язків в групі, їх використання сприяє ефективному засвоєнню практично-аналітичних методів екологічних досліджень.

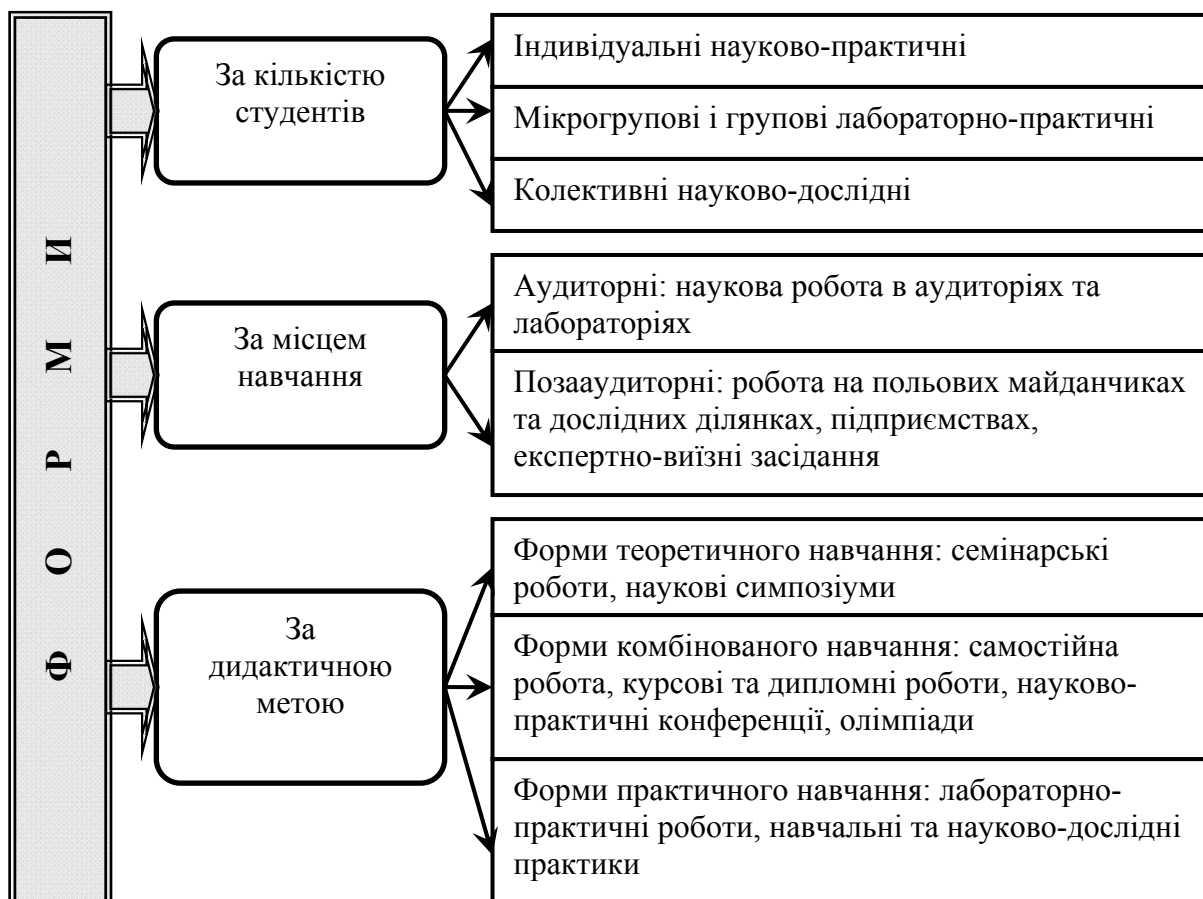

Рис. 2.4. Форми навчання, що використовуються в освітньому процесі

Використання методів, засобів та форм навчання полягає в тому, що вони одночасно відображають не тільки навчальну та практичну підготовку, а й систематизовують повний комплекс знань, умінь та навичок, який необхідно засвоїти при вирішенні ряду екологічних проблем, а також вдало поєднують навчальну, аналітично-пошукову, науково-дослідну й виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації підготовки сучасних висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці.

Під час педагогічної діяльності особливе значення має об'єднання функцій всіх учасників освітнього процесу. Нами запропоновано основні компоненти сприятливого освітнього середовища для здійснення педагогічної (асистенської) практики зі студентами екологами (рис. 2.5).

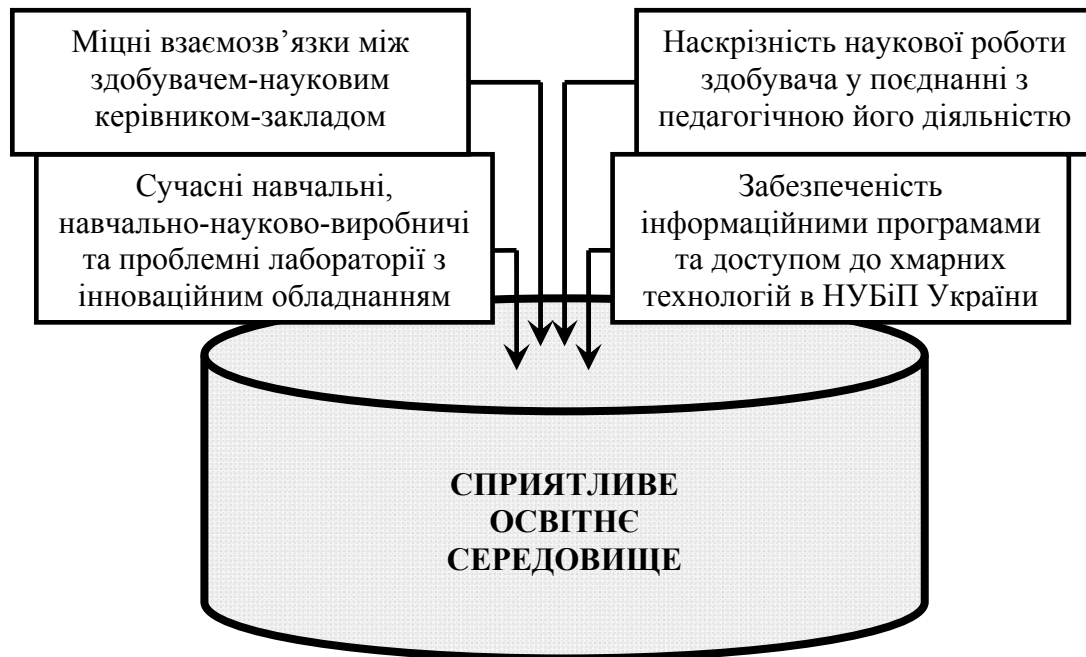

Рис. 2.5. Основні компоненти організації сприятливого освітнього середовища для виконання педагогічних функцій здобувачем при проходженні педагогічної (асистентської) практики.

РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМА І СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

3.1. Зміст практики

Педагогічна (асистентська) практика, яку проходять здобувачі третього освітньо-наукового рівня зі спеціальності 101 Екологія, передбачає оволодіння ними основних чотирьох видів діяльності, зокрема: навчальна, наукова, методична, організаційна. Відповідно до цього, була розроблена програма проходження педагогічної (асистентської) практики, що затверджена вченою радою факультету захисту рослин, біотехнологій та екології.

Зміст практики включає:

1. Розробка календарного плану та графіку проходження педагогічної практики з врахуванням дотичності до наукового напрямку здобувача.

Ознайомлення із науково-методичною базою кафедри, за якою закріплений здобувач. Вибір навчальної дисципліни, яка є дотичною до наукового напрямку здобувача. Розробка плану проходження практики та узгодження його з науковим керівником.

2. Розробка лекційного матеріалу та представлення його під час заняття.

Вибір теми лекційного заняття, що є дотичною до наукового напрямку. Розробка методичного матеріалу для лекційного заняття (обґрунтування форм, методів та засобів використання для розробки лекції). Розробка плану лекційного заняття, пов'язання тем плану із власними професійними знаннями. Висвітлення матеріалу з врахування сучасних екологічних проблем. Представлення лекційного матеріалу з використанням сучасних освітніх технологій (інформаційно-комунікаційні, комунікативні, інтерактивні).

3. Розробка практичного (лабораторного) матеріалу та представлення його під час заняття.

Вибір теми практичного заняття, що напряму пов'язаний із науковим дослідженням здобувача. Розробка методичного матеріалу для проведення практичного заняття (форми, методи та засоби представлення матеріалу). Розробка практичного заняття із врахуванням сучасних екологічних досліджень (мета роботи, завдання роботи, компетентності які мають бути набуті у здобувачів вищої освіти після проведення практичного заняття, приклади виконання завдань, форми представлення результатів роботи, критерії оцінювання завдань). Представлення лекційного матеріалу з використанням сучасних освітніх технологій (інформаційно-комунікаційні, комунікативні, інтерактивні).

4. Розробка методичного матеріалу для самостійної роботи.

Розробка методичного матеріалу для виконання самостійної роботи, поєднуючи попередньо розроблений лекційний та практичний матеріал з навчальної дисципліни. Обґрунтування методів, засобів та форм демонстрації

матеріалу самостійної роботи. Розробка завдань для виконання самостійної роботи, враховуючи сучасні шляхи вирішення екологічних проблем.

5. Організація семінару (круглого столу, вебінару тощо) із здобувачами вищої освіти за відповідно прикріпленою навчальною дисципліною, що є дотичною до наукового напрямку здобувача.

Вибір теми для проведення організаційного заходу (семінар, круглий стіл, вебінар тощо) та обґрунтування вагомості проведення заходу на цю тему. Розробка організаційного заходу, враховуючи сучасні інформаційні, методичні, наукові технології представлення матеріалів. Організація заходу із залученням здобувачів різних рівнів вищої освіти (бакалавр, магістр). Написання підсумку проведення організаційного заходу із зазначенням обговорених тематик, набутих умінь й навиків під час організації даного заходу та вагомості його проведення.

6. Підготовка звіту (звіт, щоденник, відгук керівника). Представлення звіту у вигляді презентації.

Заповнення календарного плану та графіку проходження педагогічної (асистентської) практики щодо виконання індивідуальних завдань. Розробка звіту з врахуванням усіх видів діяльності, які були здійсненні під час проходження практики. Отримання відгуку від наукового керівника щодо набуття компетентностей, якими повинен володіти здобувач після проходження педагогічної (асистентської) практики, а також рівня сформованості системи професійно-педагогічних умінь у викладацько-педагогічній діяльності аспіранта-практиканта. Представлення звіту у вигляді презентації перед комісією (гарант програми, завідувач кафедри, науковий керівник). Оформлення довідки про проходження педагогічної практики, засвідченої завідувачем кафедри та науковим керівником.

3.3. Структура практики

Педагогічна (асистентська) практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним із етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії науково-педагогічної діяльності, який має за мету сформуванню професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Програма педагогічної (асистентської) практики розроблена на основі Закону України «Про вищу освіту», у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261, з урахуванням вимог «Положення про педагогічну практику аспірантів Національного університету біоресурсів і природокористування України» (2016 р.).

Відповідно до розробленої програми педагогічної (асистентської) практики, структура її включає основні чотири види діяльності (табл. 3.1): навчальна

та наукова діяльність займають по 20% від всієї практики; організаційна – 25%, методична – 35%.

Таблиця 3.1. - Структура педагогічної (асистентської) практики повного терміну денної, вечірньої та заочної форми навчання

Вид діяльності	Кількість годин для виконання видів діяльності (складові роботи)			
	навчальна	наукова	методична	організаційна
	<i>Компетентність:</i> здатність до розробки та проведення різних видів навчальних занять в розрізі рівнів вищої освіти; здатність здійснювати контроль знань й умінь	<i>Компетентність:</i> здатність до використання власного досвіду та набутих професійних знань та умінь для розкриття матеріалу	<i>Компетентність:</i> здатність до застосування інноваційних освітніх технологій (форм, засобів, методів) розробки та представлення матеріалу	<i>Компетентність:</i> здатність до організації різних форм комунікації із здобувачами вищої освіти; здатність до розробки управлінських рішень
1. Розробка календарного плану та графіку проходження педагогічної практики з врахуванням дотичності до наукового напрямку здобувача	4 год.			
2. Розробка лекційного матеріалу та представлення його під час заняття	5	5	10	5
3. Розробка практичного (лабораторного) матеріалу та представлення його під час заняття	5	5	10	5
4. Розробка методичного матеріалу для самостійної роботи	5	5	10	5
5. Організація семінару (круглого столу, вебінару тощо) із здобувачами вищої освіти за відповідно прикріпленою навчальною дисципліною, що є дотичною до наукового напрямку здобувача	5	5	5	10
6. Підготовка звіту (звіт, щоденник, відгук керівника). Представлення звіту у вигляді презентації	4	4	4	4
Усього годин	25	25	40	30
	120			

3.4. Організація проведення педагогічної (асистентської) практики

Згідно з навчальним планом Університету педагогічна асистентська практика проводиться для аспірантів третього року навчання спеціальності 101 «Екологія». Обсяг практики становить 4 кредити ЄКТС (120 год.).

Проведення педагогічної асистентської практики передбачає три етапи:

- початковий;
- основний;
- заключний.

На **початковому** етапі практикант повинен:

- ознайомитися з навчально-методичною базою кафедри, за якою закріплений здобувач (безпосередньо здійснює наукові дослідження);
- ознайомитися із робочою програмою та силабусом практики;
- розробити календарний план проходження педагогічної практики з врахуванням дотичності до наукового напрямку здобувача;
- ознайомитися з нормативно-правовими актами, що регламентують організацію освітнього процесу в Університеті;
- відвідати заняття провідних НПП кафедри, наукового керівника.

На **основному** етапі практики практикант повинен:

- підготувати необхідні методичні матеріали для проведення лекційного та практичного занять, сформувані методичні матеріали для виконання самостійної роботи;
- провести лекційне та практичне заняття на належному науково-методичному рівні відповідно до розробленого календарного плану;
- організувати захід, на якому залучити до участі (із виступом) здобувачів першого та другого рівня вищої освіти

На **заключному** етапі практикант повинен:

- підготувати звітні матеріали за підсумками проходження практики і надати керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- захистити результати практики у встановленому порядку.

Організатором та базою проходження педагогічної практики є кафедра, за якою закріплений здобувач. Безпосереднє керівництво та педагогічною (асистентською) практикою здобувача та оцінювання покладено на наукового керівника здобувача, загальне керівництво та контроль за виконанням – на завідувача кафедри, за якою закріплений здобувач.

3.5. Форми та методи контролю. Підведення підсумків практики

До захисту педагогічної (асистентської) практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подаються наступні документи:

- 1) звіт з педагогічної практики аспіранта;
- 2) календарний графік проходження практики;

3) календарний план виконання індивідуального завдання педагогічної практики;

4) відгук наукового керівника про проходження педагогічної практики.

Звіт про підсумки педагогічної практики, що містить виклад проведеної під час практики роботи, зокрема: перелік проведених навчальних занять, методичної роботи, виховних (позааудиторних, профорієнтаційних) заходів практиканта, перелік відвіданих занять, тощо. Розроблені плани-конспекти занять (не менше однієї лекції, одного практичного / лабораторного занять). Аналіз проведеного організаційного заходу. Підготовлені методичні матеріали із розробки лекційних, практичних (лабораторних), самостійних робіт.

Документація подається керівнику практики в строки згідно з затвердженим планом роботи.

До захисту педагогічної практики допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 101 «Екологія», які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів.

3.6. Критерії оцінювання роботи здобувачів

I. Рівень науково-методичної підготовки:

- рівень володіння та використання сучасних методів, засобів та форм представлення матеріалів в освітньому процесі;
- знання теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти;
- знання нормативно-правових актів та службової документації, уміння працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань практики;
- обґрунтованість планування видів навчальних занять: усвідомлення освітніх цілей і завдань; доцільність змісту, форм і методів роботи зі студентами; творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;
- оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог;
- уміння цілеспрямовано спостерігати та аналізувати різні форми навчально-виховної роботи зі студентами;
- ґрунтовність самоаналізу (власної педагогічної діяльності) та аналізу роботи колег.

II. Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якості викладацько-педагогічної діяльності аспіранта-практиканта:

- відповідність лекційних, практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних занять сучасним дидактичним вимогам до навчальних занять у закладах вищої освіти;
- володіння методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами;
- ефективність застосування та творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;
- якість підготовки, організації і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування.

Анкета оцінювання здобувача за результатами педагогічної (асистентської) практики наведена у додатку 5.

3.7. Рекомендована література

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про вищу освіту».
3. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776.
4. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: Наказ МОН України від 06 листопада 2015 р. № 1151.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344.
6. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.
7. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. №266.

Рекомендована література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А.М. Алексюк. – К.:Либідь, 1998. – 560 с.
2. Біляковська О.О. Дидактика вищої школи: навч. посібн. / О.О. Біляковська, І.Я. Мицишин, С.Б. Цюра. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька: – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

4. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Київський університет, 2008. – 223 с.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи /А.І. Кузьмінський,– К.: Знання, 2005– 486с.
6. Лекції з педагогіки вищої школи / За ред. В. І. Лозової. – Харків: ОВС, 2006. – 496 с.
7. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І.Юрченко. – К.: НПУ, 2003. –267 с.
8. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі / В.М. Нагаєв: Навч. посібн. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
9. Освітні технології: навч.–метод. посіб. / за заг. ред. О.М. Пехоти. – К.:А.С.К., 2001. – 256 с.
10. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – С. 5–105.
11. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
12. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: підручник,– 3-є вид. /Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.:Каравела, 2011. – 360 с.
13. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Практикум: навч. посіб. /Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко: – К.: Каравела, 2008. – 335 с.
14. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : (бібліотека з освітньої політики) / [Під ред. О. В. Овчарук]. – К. : М-во освіти і науки України, 2004. – С. 16–26.
15. Проблеми формування професіоналізму особистості та діяльності майбутнього фахівця в контексті вимог євроінтеграції: колективна монографія / під наук. ред. проф. О.С. Цокур. – Одеса: СПД Бровкін О.В., 2012. – 160 с.
16. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В. І. Романчиков – К. : Центр учбової літератури, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dmeti.dp.ua/file/kdoczn_10892.pdf
17. Слепкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І.Слепкань. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с.
18. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : Підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – К. : Знання, 2007. – 317 с.
19. Трайнев В.А. Дистанционное обучение и его развитие (Обобщение методологии и практики использования) / под общ. ред. В.А. Трайнева. – М.: Дашков и К., 2008. – 293 с.

20. Трайнев В.А. Повышение качества высшего образования и Болонский процесс. Обобщение отечественной и зарубежной практики / В.А. Трайнев. – М.: Дашков и К., 2008.–390 с.

21. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – К.: «Академвидав», 2006.–352 с.

22. Цокур О. С. Педагогіка вищої школи. Вип. 2. Педагогічний менеджмент: навчально-методичний посібник / О.С. Цокур. – Одеса: «Юридична літра», 2002. – 68 с.

23. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн./ Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. – Вінниця: Війн, соц.-екон. ін.-тут Ун-ту "Україна", 2006. – 402 с.

Інформаційні ресурси

1. Болонська декларація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/

2. Загальні відомості про вищу освіту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/higher

3. Методи навчання та їх класифікація // Сайт «Osvita.Ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/780/>

4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc

5. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnistu-vishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>

6. Сайт «Аспірант України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mi/intranet/aspirant.com.ua/>

7. Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1488/1/Особливості,%20проблеми%20та%20шляхи%20активізації%20самостійної%20роботи%20студентів.pdf>

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології

Звіт
з педагогічної практики аспіранта

(кафедра)

(спеціальність)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Термін проходження практики _____

Науковий керівник _____
(прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____
(прізвище, ініціали)

1. Ознайомлення з планами і програмами відповідної спеціальності

---

2. Ознайомлення з планами роботи кафедри та обов'язковою документацією кафедри

---

3. Індивідуальна робота зі слухачами та студентами

---

4. Обсяг проведення навчально-методичної та організаційної роботи за видами (дата проведення, тема)

---

5. Виконання елементів неформальної освіти для удосконалення «hard skills»:

5.1. Підвищення педагогічної майстерності (підвищення кваліфікації: терміни проходження, тематика, сертифікат)

5.2. Підвищення наукової майстерності (залучення до наукових проєктів: назва проєктів, виступи на конференціях, семінарах, круглих столах, збірники виступів, програми заходів)

5.3. Підвищення міжнародної комунікативності та англомовних навичків спілкування (міжнародне стажування: назва програми стажування, терміни, сертифікат про стажування, звіт)

---

5. Відгук наукового керівника про якість проведення занять

_____
Дата

_____
(Підпис наукового керівника)

_____
(ПІБ аспіранта)

_____
(Підпис аспіранта)

_____
(ПІБ завідувача кафедри)

_____
(Підпис завідувача кафедри)

_____
ДАТА

Додаток 2. Календарний графік

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Дата проведення	Академічна група	Тема	Вид занять
1					
2					
3					
4					
5					
6					

*Затверджується та надається окремим додатком до щоденника з практики

Аспірант

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток 3. Календарний план

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
Виконання індивідуального завдання
педагогічної практики
 з «__» _____ 20__ р. по «__» _____ 20__ р.
ПІБ

№ п/п	Назва етапів роботи та питань, які повинні бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Показники керівника про виконання завдань
(20 р. - 20 р.)			
1	Прибуття аспіранта на практику.		
2	Проведення інструктажу з техніки безпеки та охорони праці		
3	Ознайомлення з навчально-методичною базою кафедри, за якою закріплений здобувач (безпосередньо здійснює наукові дослідження)		
4	Ознайомлення із робочою програмою та силабусом практики		
5	Розробка календарного плану виконання індивідуальних завдань педагогічної практики з врахуванням дотичності до наукового напрямку здобувача		
6	Ознайомлення з нормативно-правовими актами, що регламентують організацію освітнього процесу в Університеті		
7	Відвідування занять наукового керівника (НПП кафедри)		
8	Розробка лекційного матеріалу на тему «_____» для студентів ОС _____, курсу _____, групи _____		
	Представлення лекційного матеріалу для студентів ОС _____, курсу _____, групи _____		
9	Розробка практичного (лабораторного) матеріалу на тему «_____» для студентів ОС _____, курсу _____, групи _____		
	Представлення практичного (лабораторного) матеріалу для студентів ОС _____, курсу _____, групи _____		
10	Розробка методичного матеріалу для самостійної роботи на тему «_____» для студентів ОС _____, курсу _____, групи _____		
	Надання методичного матеріалу для самостійної роботи на тему «_____» та його роз'яснення для студентів ОС _____, курсу _____, групи _____		

11	Розробка семінару (круглого столу, вебінару тощо) із здобувачами першого та другого рівня вищої освіти на тему « _____ »		
	Проведення семінару (круглого столу, вебінару тощо)) із здобувачами першого та другого рівня вищої освіти на тему « _____ »		
12	Підготовка звіту з практики та презентації до захисту практики		
13	Надання роботи на перевірку науковому керівнику		
14	Отримання відгуку у наукового керівника		
15	Захист педагогічної практики		

Аспірант (здобувач)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток 4. Відгук наукового керівника

Відгук наукового керівника про проходження педагогічної практики

на кафедрі « _____ »

В період практики аспірантка Шевченко Петро Петрович працювала над оформленням необхідних навчально-методичних матеріалів для проведення лекційних/практичних (лабораторних, семінарських) та індивідуальних занять з навчальних дисциплін:

№ п/п	Назва індивідуально завдання (кредитного модуля)	Форма занять	НПП за Н/Д	Назва заняття

В процесі роботи аспірантка Шевченко Петро Петрович проявила себе як ініціативна, працелюбна і відповідальна викладачка. Продемонструвала гарні теоретичні знання і вміння самостійно вирішувати:

- планування навчальних занять з робочою програмою кредитного модуля;
- розробки змісту, проведення структурованого навчального матеріалу та проведення занять різних видів;
- забезпечення послідовності викладення матеріалу та міждисциплінарних зв'язків;
- організації та керування пізнавальною діяльністю студентів, формування у студентів критичного мислення;
- вибору методів та засобів навчання і контролю студентів;
- контролю і оцінки результатів та проведення корекції процесу навчання;
- організації та аналізу своєї педагогічної діяльності;
- аналізу навчальної та навчально-методичної літератури і використання її в педагогічній практиці

Вважаю, що аспірантка Шевченко Петро Петрович програму практики та індивідуального завдання виконала в повному обсязі та заслуговує оцінку « _____ ».

Аспірант

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

КАРТКА ОЦІНЮВАННЯ

1. Прізвище, ім'я, по-батькові здобувача зі спеціальності 101 Екологія:

---

2. Назва дисертаційної роботи:

---

3. Форма навчання

---

4. Місце проходження педагогічної (асистентської) практики (кафедра, факультет, університет):

---

5. ПІБ керівника дисертаційної роботи, його наукова ступінь, вчене звання

---

6. Оцінка проходження педагогічної (асистентської) практики

Показники /знання	Рівні сформованості умінь й навичок			
	Низький (60-73 бали)	Середній (74-81 бал)	Підвищений (82-89 балів)	Високий (90-100 балів)
Навчальна діяльність: - здатність до розробки та проведення різних видів навчальних занять в розрізі рівнів вищої освіти; здатність здійснювати контроль знань й умінь				
Наукова діяльність: - здатність до використання власного досвіду та набутих професійних знань та умінь для розкриття матеріалу				
Методична діяльність: - здатність до застосування інноваційних освітніх технологій (форм, засобів, методів) розробки та представлення матеріалу				
Організаційна діяльність: - здатність до організації різних форм комунікації із здобувачами вищої освіти; здатність до розробки управлінських рішень				
Виконання календарного плану				
Презентація звіту з практики				
Удосконалення знаць та умінь « <i>hard skills</i> » (підвищення кваліфікацій, залучення до міжнародних проектів із презентацією результатів на різних заходах, міжнародне стажування)				
Загальна оцінка				

7. Рекомендації керівника за результатами проходження педагогічної (асистентської) практики здобувачем:

---

8. Рекомендації завідувача кафедри з покращення якості проходження педагогічної (асистентської) практики:

Науковий керівник

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант програми

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

За авторською редакцією

Підписано до друку 08.08.22

Ум. друк. арк. 1,9

Наклад 50 прим.

Формат 60x84\16

Зам. № 220203

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі НУБіП України
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041
тел.: 527-81-55

